SUMMARY

O. Karpenko. The preparation of teachers for SOS Children's Villages in the educational institutions of Austria.

The article highlights the activities of the Institute of Social Pedagogy in Innsbruck, the College of Family Education in Wels on training and skills of the SOS mothers, their role in the study and summing up of psychological and pedagogical principles of children deprived of parental care, orphans, social orphans, promoting the concept of H. Gmeiner in the world. Programs of professional training of SOS-mothers, SOS-fathers and their helpers, aimed at the problem of preventing and overcoming conflicts are analyzed.

Key words: *the Institute of Social Pedagogy, Innsbruck, the College of Family Education, Wels, SOS Children's Villages, orphans, care, Hermann Gmeiner.*

УДК 81'25-057.86:378(71)

К. С. Колесник
Севастопольський національний
технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ КАНАДИ

Підкреслюється зростання попиту на дипломованих перекладачів. Розглядаються особливості професійної підготовки перекладачів в університетах Канади. Наведено дані опитування роботодавців та великих перекладацьких фірм. Визначено основні недоліки університетської підготовки перекладачів, виявлено необхідні професійні навички. Спеціалізація виділяється як істотний критерій підготовки конкурентоспроможного фахівця сфери перекладацьких послуг. Підкреслюється важливість підготовки термінологів. Визначено необхідність подальшого вивчення системи університетської підготовки перекладачів у Канаді.

Ключові слова: *переклад, перекладач, професійна підготовка перекладачів, університет, Канада, навички, спеціалізація.*

Постановка проблеми. Світовою тенденцією сучасності є глобалізація економіки та інтеграційні процеси в культурі, бізнесі, наукових і технічних галузях, що призвели до зростання числа різномовних контактів. Склалася ситуація, коли без професійного перекладача складно плідно працювати в бізнесі, займатися науковою діяльністю. Твори літератури, контракти, правові акти, наукові статті, технічна документація вимагають якісного професійного перекладу, однак, на світовому ринку праці українські перекладачі ще не зайняли свою нішу, саме тому вважаємо, що навчання перекладу в Україні потребує перегляду та впровадження передового досвіду провідних у цьому питанні країн світу. Однією з таких країн є Канада, де професійний переклад викладають з 30-х років XX століття, і на сьогоднішній день ця країна гідно несе звання однієї з найкращих у світі за якістю підготовки професійних перекладачів.

Аналіз актуальних досліджень. Слід зазначити, що вчені займалися питаннями перекладознавства в Канаді (Ж.-П. Віне, Ж. Дарбельне, Ж. Зажисек, М. Ледерер, І. Мельчук, Я.-Б. Рудницький, Л. Селескович, Б. Харріс та ін.) та питаннями підготовки перекладачів (А. Ю. Аліпічев,

Т. Н. Баннікова, І. В. Калінін, Н. А. Константінова, О. Г. Оберемко, М. І. Прозорова), проте процес професійної підготовки перекладачів в університетах Канади на сучасному етапі вивчений мало. На нашу думку, це є великим недоліком для розвитку науки про переклад та професійної підготовки перекладачів у нашій країні.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Досвід канадських шкіл перекладу не враховується при складанні навчальних програм підготовки професійних перекладачів в університетах України.

Мета статті – вивчення особливостей підготовки перекладачів в університетах Канади для подальшого застосування отриманих знань у процесі підвищення якості професійної підготовки перекладачів в університетах України.

Виклад основного матеріалу. На світовому ринку праці все більшим попитом користуються дипломовані перекладачі. Це свідчить про те, наскільки зріс у суспільстві рівень розуміння того, що в перекладі необхідний професіоналізм, що переклад – це складний процес міжмовного посередництва, який вимагає солідної професійної підготовки.

Сьогодні в Канаді професійна підготовка перекладачів здійснюється в 11 університетах країни, підготовка за даною спеціальністю постійно вдосконалюється, розгортаються багаторівневі навчальні програми.

Якісний переклад уважається стратегічно важливим для розвитку країни, тому професійній підготовці перекладачів у Канаді приділяють багато уваги, проводять опитування роботодавців та лідируючих у сфері перекладу компаній задля вдосконалювання університетської підготовки. Так, за даними опитування роботодавців, які наведені у підсумковому звіті галузевого комітету канадської індустрії перекладачів, підготовка випускників університетів має такі недоліки:

• складна адаптація до вимог ринку (складний перехід від перекладу в університетському середовищі до реального перекладу на робочому місці);

• брак загальної культури;

• недостатня спеціалізація;

• недостатньо навичок володіння комп’ютерною технікою.

На думку роботодавців, професійний перекладач мусить мати такі навички:

• професійні навички: відмінне розуміння вихідної мови та певні навички письмової мови та синтаксису мови перекладу;

• особисті якості: культура і допитливість, здатність працювати в команді, а також адаптивність, готовність до роботи, мотивація, здоровий

глузд, гарні навички комунікації та ефективність у роботі. Турбота про клієнта і гнучкість також є важливими факторами;

• володіння третьою мовою;

• спеціалізація в одній сфері та спроможність працювати в деяких інших;

• володіння комп'ютерною технікою.

Приймаючи вимоги роботодавців та потреби світового ринку праці до уваги, університети Канади постійно вдосконалюють навчальні програми. Так, ключовими навичками, яким сьогодні навчають студентів в університетах Канади є лінгвістичні, перекладацькі навички та навички письмової мови, загальна культура, а також спроможність аналізувати й синтезувати. Серед специфічних навичок, які надаються студентам, треба зазначити:

Перекладацькі та лінгвістичні навички:

• переклад;

• методика перекладу з однієї мови на іншу.

Навички письмової мови:

• письмова мова (визначення типу комунікації, розуміння соціальних питань, які порушені в комунікації);

• презентації документів (форматування);

• гарне знання мовних стандартів.

Навички аналізу та синтезу:

• навички розуміння;

• можливість проводити дослідження, отримувати інформацію;

• методи організації та роботи.

Загальна культура:

• загальні знання;

• введення в деякі спеціальності;

• знання комп'ютерної техніки;

• практичні знання канадських реалій;

• знання міжнародної політики та економіки.

Крім того, в Канаді чітко розділено чотири перекладацькі спеціальності:

• письмовий перекладач,

• перекладач конференцій (усний перекладач, синхронний перекладач),

• судовий перекладач,

• термінолог.

Окремо зупинимося на фахівцях в галузі термінології, оскільки вони викликають особливий інтерес. Така спеціалізація у підготовці професійних перекладачів у нашій країні відсутня, тому відповідно відсутня й спеціалізована підготовка. Перекладачі самостійно вирішують питання,

пов'язані з вибором відповідного терміна під час перекладу, проте це позначається на якості кінцевого продукту. Канадські перекладачі, які мають більше досвіду, вже давно звернулися до проблем термінології. Ще в 1902 р. Жозеф-Еваріст Пренс опублікував у журналі «Вісник французької мови в Канаді» перше термінологічне дослідження, присвячене термінам залізниці. У 1953 році Федер Боб'єн, директор першого бюро перекладів, виступив з ініціативою створення центральної служби термінології. У кінці того ж року таку службу створило Федеральне бюро перекладів. У 1960 році в Університеті Монреаля був створений перший банк термінології. У 1978 році в межах Товариства перекладачів Квебеку була створена Секція термінологів – перше у світі об'єднання професійних термінологів. Таким чином, народилася нова спеціальність – термінолог, яку об'єднує з перекладом єдина мета – забезпечення міжмовної комунікації.

Крім того, поряд з підготовкою фахівців у двох традиційних для Канади категоріях усних перекладачів (перекладач конференцій і судовий перекладач) слід відзначити ще одну – так звану категорію громадських перекладачів, які покликані забезпечувати усну комунікацію в умовах, коли в контакті виявляється одна з офіційних мов Канади та іноземні мови або мови національних меншин автономного населення країни. Кількість перекладачів цієї категорії поки невелика, але в останні роки вона починає користуватися все зростаючим попитом. Уважаємо таку підготовку перекладачів актуальною і для України, оскільки ухвалення Закону про основи державної мовної політики, який був прийнятий Верховною Радою України 3 липня 2012 року, означає, що з'явиться необхідність здійснювати усний і письмовий переклад з державної мови на регіональну й навпаки, що, безсумнівно, призведе до зростання попиту на послуги професійних перекладачів такого напряму діяльності.

Зрозуміло, що підготовка перекладачів у Канаді має деякі відмінності від підготовки перекладачів в Україні. Однією з найбільш істотних відмінностей є спеціалізація як у підготовці, так і в професійній діяльності.

Спеціалізація в підготовці перекладачів відзначається і в спрямованості навчання в певному університеті. Так, наприклад, в університеті Лаваля головним чином готують письмових перекладачів у різних сферах професійної діяльності. Університет «Конкордія» велику увагу приділяє художньому перекладу. Університет Монреаля виявляється лідером у підготовці усних судових перекладачів (послідовний переклад). Університет Оттави поки єдиний університет, де готують перекладачів-синхроністів (перекладачів конференцій).

За даними галузевого комітету канадської індустрії перекладачів «жанрова» спеціалізація є важливою та чітко проявляється в середовищі професійних перекладачів. Перелік галузей, до яких відносять певні професійні перекладачі, складений за «жанровим» принципом, демонструє вельми цікаву картину. Увесь «ринок» праці перекладачів розділений на такі сфери суспільно-економічної діяльності:

1) мистецтво й література;
2) комунікація;
3) економіка, політика, управління;
4) право;
5) техніка й промисловість;
6) гуманітарні науки;
7) туризм та розваги.

Великою заслугою канадських викладачів є раціональна спеціалізація в навчанні перекладачів. Навчальні плани складені таким чином, що в них розумно поєднуються загальні та спеціальні дисципліни. Ще на початку 70-х років один із канадських дослідників у галузі історії та теорії перекладу відзначав необхідність приділяти увагу спеціалізації перекладачів. Так, навчальна програма підготовки фахівця в галузі перекладу на 1999/00 навчальний рік в університеті Лаваля поряд із блоком обов'язкових дисциплін передбачала блок дисциплін спеціалізованих, що включала в себе такі жанрово-тематичні різновиди перекладацької діяльності, як комерційний переклад, біологічний, соціологічний, медичний, юридичний і художній. В університеті Монреаля, де навчання перекладу ведеться в даний час на факультеті гуманітарних наук, розроблено спеціалізовані курси перекладу (науковий і технічний, комерційний та економічний, юридичний і адміністративний, медичний і фармакологічний, а також художній переклад, переклад у кінематографі, переклад у сфері інформації), які поєднуються з курсами вивчення підмов окремих спеціальностей (мова торгівлі й економіки, мова права та спілкування, мова медицини й фармакології та ін.).

Однією з форм підготовки професійних перекладачів, прийнятою в деяких університетах Канади (Університет Оттави й Університет «Конкордія» в Монреалі) є програма «сумісного навчання», коли навчання чергується з практичною роботою. Такий підхід до підготовки перекладачів є результатом тісної співпраці між професійними асоціаціями, професійними перекладачами й університетськими викладачами перекладу. Ця тристороння співпраця отримала своє відображення в навчальних перекладацьких програмах, які найкращим чином адаптовані до потреб ринку.

Беручи до уваги все вищезазначене, очевидно, що канадські педагоги й теоретики перекладу давно відповіли для себе на питання, яке нерідко виникає, коли мова йде про навчання перекладача: краще

готувати перекладача широкого профілю, що володіє фундаментальною лінгвістичною підготовкою, загальнокультурними знаннями та має уявлення про методологію перекладацької діяльності, але незнайомого зі специфікою мовної комунікації в конкретній соціально-економічній сфері або ж формувати перекладачів із фахівців різних професій, навчаючи їх іноземним мовам? У першому випадку в наявності недостатність спеціальних знань, а в другому неминуча порівняно слабка мовна й перекладацька підготовка. У Канаді галузева спеціалізація перекладачів починається вже в межах першого циклу університетського навчання (підготовка бакалаврів) і потім закріплюється протягом усієї професійної діяльності, підтримуючись участю перекладачів у роботі численних галузевих перекладацьких асоціацій.

Інакше кажучи, в Канаді в галузі підготовки перекладачів немає видимого розриву між навчальними програмами та запитами ринку праці. Економічне роздрібнення перекладацької діяльності відображає прагнення канадських професіоналів досягти оптимальних результатів у своїй роботі, довести перекладацькі навички в певній, нехай досить вузькій, тематичній області до досконалості.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Підвищення якості підготовки професійних перекладачів в Україні є актуальною педагогічною проблемою, яку можна вирішити, вивчивши багаторічний досвід передових у цьому питанні країн, таких як Канада. Вивчення особливостей професійної підготовки перекладачів в університетах цієї країни виявило деяку різницю в підготовці фахівців цієї сфери діяльності в Канаді та в Україні. Широкопрофільна підготовка українських перекладачів поступається спеціалізованій підготовці перекладачів Канади, тому вважаємо необхідним вивчення та можливе впровадження досвіду Канади в процес професійної підготовки перекладачів нашої країни шляхом перегляду навчальних програм університетів із метою підвищення якості послуг, які надають перекладачі України, а також для підвищення їх конкурентоспроможності на світовому ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика : учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей / И. С. Алексеева. – СПб. : Союз, 2001. – 288 с.

2. Банникова Т. Н. Некоторые аспекты подготовки переводчиков в сфере профессиональной коммуникации / Т. Н. Банникова, М. И. Наумова // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 8. – С. 123–124.

3. Константинова Н. А. Подготовка переводчиков в сфере профессиональной коммуникации – важный элемент интеграции национальных систем образования / Н. А. Константинова, И. Д. Михеев // Современные проблемы науки и образования. – 2006. – № 4. – С. 46–47.

4. Survey of the Canadian translation industry [Електронний ресурс]. – 1999. – 117 с. – Режим доступу :
http://www.uottawa.ca/associations/csict/strate.pdf.

РЕЗЮМЕ

Е. С. Колесник. Особенности профессиональной подготовки переводчиков в университетах Канады.

Подчеркивается рост спроса на дипломированных переводчиков. Рассматриваются особенности профессиональной подготовки переводчиков в университетах Канады. Приведены данные опроса работодателей и крупных переводческих фирм. Определены основные недостатки университетской подготовки переводчиков, выявлены необходимые профессиональные навыки. Специализация выделяется как существенный критерий подготовки конкурентоспособного специалиста сферы переводческих услуг. Подчеркивается важность подготовки терминологов. Определена необходимость дальнейшего изучения системы университетской подготовки переводчиков в Канаде.

***Ключевые слова**: перевод, переводчик, профессиональная подготовка переводчиков, университет, Канада, навыки, специализация.*

SUMMARY

K. Kolesnik. Specific Features of Professional Traininig of Translators at the Universities of Canada.

The growing in demand for certified translators is emphasized. Specific features of professional training of translators at the universities of Canada are considered. The data obtained from surveys of employers and large translation companies is provided. The main shortcomings of the university training of translators are defined, the needed professional skills are determined. Specialization is defined as an essential criterion for training of a competitive specialist of translation service sphere. The importance of terminologists' training is emphasized. The necessity to investigate the system of the university training of translators in Canada is defined.

***Key words**: translation/interpretation, translator/interpreter, professional training of translators/interpreters, university, Canada, skills, specialization.*